

Krise og LS

Krisen i 30'erne er blevet et begreb, som vi vender tilbage til hver gang vi fornemmer tilbagegang eller småkriser i samfundet omkring os. "Bare det ikke ender med at blive 30'erne om igen" - siger vi. Og det er en frygt, der er velbegrundet.

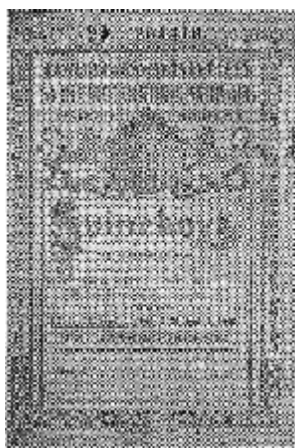
Vi kan bedst uden alt for mange ord illustrere, hvad der skete, ved at nævne prisudviklingen for en række varer og tjenesteydelser i de år, der er tale om. Vi sætter 1925 som sammenligningsåret og fører priserne frem til 1932/33. Det første krisemøde fandt sted i forsamlingshuset i 1931 og fortsatte så regelmæssigt indtil Den anden Verdenskrigsudbrud: , » ..-,..

Slagtesvin (kg) Hvede (100kg)

1925	4,47	2,28	30,69	585,00
1932	1,78	0,75	11,65	375,00

De nævnte priser er dem, som landmanden fik hjem for sine produkter - et fald på mellem 60 og 70%. Godt nok er lønningen til karlen også faldet, men kun med 36%, og renter og skatter har holdt niveauet. leg ved, at min far har givet mere for den lille gris i sin tid, end han fik hjem fra slagteriet efter at have haft fornøjelsen af at spendere korn og arbejde på foretagendet i den tid, en slagterigris tager om at nå slagtevægten.

Det er uudgæeligt, at følgen var reel fattigdom og en syndflod

"Svinekort" fra 30'erne

af tvangsauktioner, som "krisebevægelserne" - først og fremmest Landbrugernes Sammenslutning, LS, reagerede imod. LS var ikke en politisk organisation, men en landbrugsfaglig organisation, en fagforening, der stillede alle tænkelige forslag til forøgelse af landbrugets indtægter og nedbringelse af udgifterne. Man ønskede med en enkelt sætning fra programerklæringen "produktionsprisen for landbrugets varer." LS organiserede en mælkestrejke, tilbageholdelse af indtjent valuta hos mejerier og slagterier og standsning af svineleverancerne, - men havde ikke tilstrækkelig gennemslagskraft, når det kom til stykket. Senere i 30'erne forsøgte man gennem Bondepartiet at få direkte politisk indflydelse, men endte i betænkelig nærhed af Nazistpartiet. Og der har også i Raasted forsamlingshus været afholdt et nazistisk propagandamøde. Protokollen noterer lakonisk den 11. marts 1939: "Nazistmøde". Om dette ene møde har forbindelse med LS ved vi ikke noget om, men sammenfaldet i tid gør det ikke usandsynligt. På den anden side afholdtes det sidste LS-møde i 1937.

Fra 1931 til 1937 afholdtes regelmæssige møder, og det kan ikke undre, at bevægelsen fik en relativ stærk udbredelse netop på Randers-egnen. Lederen Knud Bach kom fra Røngegård i Ulstrup - centralt i det gamle Randers amt.

Også en anden af krisebevægelserne JAK holdt tre møder i forsamlingshuset i 1933. JAK mente, at LS angreb og behandlede den økonomiske sygdoms symptomer - uden at tage fat på selve ondets rod: Det økonomiske system, kreditforeningerne og rentesystemet. Også "retsstaten" fiskede i rørte vande med et enkelt møde i 1931, - men kun LS fik tilsyneladende en nogenlunde opbakning i Raasted sammenhængen.